

43 הדם. ג. מי מְדַשֵּׁן את מִזְבַּח הַפְּנִימִי. ד. מי מְדַשֵּׁן את הַמְּזוּזָה. עוד
44 הפיסו מי מַעֲלֶה את הַאֲבָרִים ממקום נתיחתם בעורה לְכַבֵּשׁ, וששה
45 דברים הפיסו בזה. ה. מי מעלה את הַרְאֵשׁ וְאֵת הַרְגֵל [שֶׁל יָמִין]. ו.
46 ומי מעלה את שְׁתֵי הַיָּדִים. ז. מי מעלה את הַעֹקֶזֶן – הַזֶּנֶב, וְאֵת
47 הַרְגֵל [שֶׁל שְׂמָאל]. ח. מי מעלה את הַתְּזוּה וְאֵת הַנֶּרֶה – הַצּוּאֵר. ט.
48 ומי מעלה את שְׁתֵי הַרְפָּנוֹת. י. מי מעלה את הַקְּרָבִיִּים, שֶׁהֵם הַכֶּרֶס
49 ובני המעיים. יא. יְעוּד הַפִּיסו מלבד העלאת האיברים, מי מעלה את
50 עֶשְׂרוֹן הַפּוֹלֵת שֶׁל מִנְחַת הַנְּסֻכִּים הַקְּרִיבָה עִם הַתְּמִיד. יב. ומי מעלה
51 את חֲצֵי הָעֶשְׂרוֹן שֶׁל מִנְחַת הַחֻבֵּיתִין שֶׁל הַכֶּהֵן הַגָּדוֹל. יג. ומי מעלה
52 את רִבְעֵית הַלֹּג שֶׁל הַיָּיִן שֶׁהֵיוּ מְנַסְכִּים עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ בַּעַת הַקֶּרֶבֶת
53 הַתְּמִיד. מְסִימַת הַמִּשְׁנָה: הַפִּיסו – עֲשׂו את הַגּוֹרֵל, וְזָכָה מִי שֶׁזָּכָה.

משנה

54 המשנה מבארת מהו זמן שחיטת התמיד, וכיצד היו יודעים שהגיע
55 זמן השחיטה: לאחר שהפיסו, אָמַר לְהֵן הַמְּמוּנָה לאותם הכהנים
56 שעמדו בלשכת הגזית, צָאוּ מִלְּשַׁכַּת הַגְּזִית, ועלו על גבי מקום גבוה
57 שבמקדש, וְרָאוּ מִשָּׁם, אִם הָאִיר הַיּוֹם וְהִגִּיעַ כִּבְר זְמַן הַשְּׁחִיטָה. אִם
58 הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה, והוא בשעה שהתחיל השחר לעלות, הִכּוּן
59 הַרְוָאָה, שהיה עומד על גבי מקום גבוה, היה אֹמֵר 'בְּרַקְאִי', כלומר,
60 התחיל אור עמוד השחר להבריק.
61 מוסיפה המשנה: מִתִּיא בְּן שְׂמוּאֵל אֹמֵר, לא די שיתחיל השחר
62 להאיר, אלא היה הרואה צריך לומר הָאִיר פְּנֵי כָל הַמְּזוּזָה.
63 והממונה שעמד למטה היה שואל אותו, האם האיר כל כך עַד שֶׁהוּא
64 בְּחֻבְרוֹן – עד שהאור הגיע לעיר חברון. וְהוּא – והוא – והרואה שבמקום
65 הגבוה היה משיב וּאֹמֵר לוֹ לְהֵן – כן.

משנה

66 המשנה מפרשת את סדר הבאת הכבש לתמיד של שחר מלשכת
67 הטלאים: בשעה שחלק מהכהנים הלכו לראות אם הגיע זמן
68 השחיטה, אָמַר לְהֵן הַמְּמוּנָה לכהנים שזכו בעבודת התמיד, ונשאר
69 בלשכת הגזית, צָאוּ וְהִבִּיאוּ (לִי וְהוֹצִיאוּ) מִלְּהַ מִלְּשַׁכַּת הַטְּלָאִים.
70 מפרשת המשנה היכן מקום לשכה זו: וְהָרִי לְשַׁכַּת הַטְּלָאִים, נְתוּנָה
71 בְּמִקְצוֹעַ – נמצאת בזוית צְפוֹנִית מְעֻרְבִית של בית המוקד הגדול.
72 מפרשת המשנה: אֲרִבְעָ לְשַׁכּוֹת הֵיוּ שָׁם בְּבֵית הַמוֹקֵד, אַחַת לְשַׁכַּת
73 הַטְּלָאִים האמורה, וְאַחַת לְשַׁכַּת הַחֻזְתָּמוֹת, וְאַחַת הִיא לְשַׁכַּת בֵּית
74 הַמוֹקֵד, וְאַחַת לְשַׁכַּת שֶׁהֵיוּ עוֹשִׂין בָּהּ לֶחֶם הַפְּנִים.

משנה

75 המשנה מפרשת את סדר הוצאת הכלים לעבודת התמיד, ואת סדר
76 בדיקת התמיד ממום: לאחר שהביאו את הטלה, נִכְנְסוּ הַכֹּהֲנִים
77 לְלִשְׁכַּת הַכֹּהֲלִים, והוציאו מִשָּׁם תְּשׁוּעִים וְשִׁלְשָׁה כֹּהֲנִים וְכָלִי וְהָב, שהיו צריכים לעבודת היום. והניחום על גבי שולחן של כסף שעמד
78 במערב הכבש.
79 לאחר מכן, הִשְׁקוּ אֵת קֶרֶבֶן הַתְּמִיד מִים בְּכֹס

1 וְשִׁיפֵי לְהוֹ בְּהַכְלָא הַצְּבָתָא – וישפשוף אותם בחזקת בחבל העשוי
2 מסיבי הדקל, עד שיסיר מעליה את כל הקליפה, הַפְּרִיף עָלֶיהָ בְּיָרָא
3 – והזרעים ידבקו על חבל זה, ועל ידי זה יכלה הזרע שבה, וְקָבְרִי
4 הַיָּבֵא דְמַסִּיק יָמָא שְׂרִיטוֹן – ויכניסנו עמוק באדמה במקום שמי הים
5 מגיעים לשם, ותאנה זו, קוֹנְרָה עֶבְדָא – עושה קורות חזקות הראויות
6 לבנין, אבל פִּירִי וְפִירוֹתָ לֹא עֶבְדָא – אינה עושה. וכיון שאינו
7 מוציא פרי, כל כוחו נשאר בעץ עצמו, ולכן ענפיו עבים וגדולים.
8 וְכָל כֵּךְ כְּבִדִּים הֵם, עד שתלת בְּרִיבֵי מִינֵיהוּ – שלושה ענפים מהם,
9 לֹא מְחֻזְקָה לְהוֹ גְּמָלָא – אין הגשר יכול להחזיקם, שמחמת כובדם
10 יפול הגשר.

11 שנינו במשנתנו: סִידֵר אֵת הַמְּעֻרְבָה גְּדוּלָה וכו' מזרחה, וחזיתה
12 מזרחה. וְחֻזִיתָה פִּירוּשׁוֹ חִלּוֹן, שהיה מניח ריחן בין עצי המערכה
13 לצד מזרח כמין חלון. הגמרא מבררת לשם מה היו עושים את החלון
14 בצד מזרח. שואלת הגמרא: מָאִי מַעֲמָא שְׁהִיו עוֹשִׂים חִלּוֹן בְּצַד
15 מזרח. משיבה הגמרא: נְחַלְקוּ בֹזֵה רַב הוֹנָא וְרַב חֶסְדָּא, תַּד אָמַר,
16 שֶׁהֲטַעַם הוּא בְּרִי שֶׁתֵּהָא הַרְוִיחַ הַבָּאָה מִצַּד מִזְרַח מְנַשְׁבֵּת בָּהּ –
17 במערכה דרך החלון, והאש תדלק מזרחה. וְתַד אָמַר, בְּרִי שֶׁהֵיו
18 מְצִיתִין אֵת הָאֱלִיתָא מִשָּׁם – שבחלון זה היו מכניסים את העצים
19 הדקים והקטנים, ועל ידי שמבעירים אותם, תאחו האש בעצים
20 הגדולים, ותבער כל המערכה.

21 שואלת הגמרא: מִיתִיבֵי – הקשו בני הישיבה על דברי האומר
22 שהטעם הוא כדי שיציתו משם את האליתא, שנינו במשנתנו, הַרְוִיחַ
23 הֵינָה בְּהֵן בֵּין הַגְּזִיזִין שֶׁהֵיו מְצִיתִין אֵת הָאֱלִיתָא מִשָּׁם. ומבואר אם
24 כן, שאת האליתא היו מניחים באותו הריח, ולא בחלון שבמזרח.
25 מתרצת הגמרא: אָמַר לָךְ – יאמר לך המפרש שהטעם הוא כדי
26 להצית משם את האליתא, שְׂמִקְמוֹת מְקוֹמוֹת עֶבְדֵי – במקומות
27 הרבה היו נותנים את האליתא, כדי שתבער כל המערכה במהרה,
28 ולכן היו מניחים אותם גם בריח שבין הגזירים, וגם בחלון.

הדרן עלך ראוהו אחיו

פרק שלישי – אמר להן הממונה

30 פרק זה עוסק בהמשך ההכנה לשחיטת התמיד. ויבואר בו סדר הפייס
31 שהיו עושים על עבודת התמיד, והכנת הבהמה לשחיטה, וסדר מקום
32 השחיטה, וכן סדר דישון המזבח הפנימי והמנורה שהיו בשעת
33 הקרבת התמיד.
34

משנה

35 במשנה הקודמת נאמר, שלאחר שהציתו לכהנים את המערכות,
36 ירדו ובאו ללשכת הגזית, ובלשכה זו היו עושים את הפייס. משנתנו
37 מפרשת את סדר הפייס שהיו עושים לכל עבודת התמיד. וגורל זה
38 היה לענין שלושה עשר דברים, כמפורט במשנה. אומרת המשנה:
39 אָמַר לְהֵן – לכהנים שבאו ללשכת הגזית הַמְּמוּנָה על הפייסות,
40 התקבצו וּבִזְאוּ, וְהִפִּיסוּ – ותשתתפו בגורל על שלושה עשר דברים,
41 והם: א. מִי הוּא הַשּׁוֹחֵט את התמיד. ב. מִי הוּא הַמְּקַבֵּל וְהַזּוֹרֵק את
42

57 המכריז, שהיה מכריז בכל בוקר קודם עלות השחר ואומר עמוד
58 כהנים לעבודתכם. מיריחו היו שומעין את קול העין, שעשה אותו
59 בן קטין מוכני -גלגל] לביזר בשעה שהיו מעלים ומורידים אותו.
60 מיריחו היו שומעין את קול השיר ששוררו הלויים בפייהם בכל יום
61 בעת הקרבת התמיד. מיריחו היה שומע את קול השופר, שהיו
62 תוקעים בכל יום עשרים ואחת תקיעות במקדש.
63 מוסיפה המשנה: ויש שהיו מוסיפים ואומרים, שמיריחו היו שומעים
64 אף את קולו של בהן גדול בפשה שהוא מזכיר את השם ביום
65 הכפורים.
66 המשנה מביאה דבר נוסף שהיו עושים בירושלים והיו מרגישים בו
67 עד יריחו: מיריחו היו מריחין את הריח שהיה יוצא מפיטום
68 הקמורת. מוסיפה המשנה: אמר רבי אלעזר בן הגלילי, עדים היו
69 לאבא בערי המכור, והיו מתעטשות מריח פיטום הקמורת.

משנה

70 המשנה מפרשת את מקום שחיטת התמיד, ומקום הפשטה: מי
71 מהכהנים שזכה בתמיד לשוחטו, משכו לתמיד, והולך (בבית)
72 לבית המטבחים. ומי שזכו באברים להולכים ולהעלותם על גבי
73 הכבש, היו הולכין עמו כדי לסייע לו באחיזת הכבש בשעת
74 השחיטה.
75 מפרשת המשנה את מקום השחיטה: בית המטבחים - מקום
76 השחיטה והפשט וניתוח הקרבנות, היה לצפונה של מפתח אור
77 ה. ועליו - על אותו המקום היו קבועים בארץ שמונה עמודים של
78 אבן נגסים - נמוכים, ורבעים - ולוחות מרובעות של עץ ארו היו
79 מונחים על גביהן של העמודים. ואנקלאות - וים של ברזל היו
80 קבועין בהן - בלוחות העץ, ושלשה סדרים של אונקליות היו לכל
81 אחד ואחד מהעמודים וראה אור ו. שבהן - שעל גבי הוים הללו
82 היו תולין את התמיד ברגליו בשעת הפשטה, ומפשיטין אותו על
83 גבי שולחנות של שיש שהיו בין העמודים הללו.
84

משנה

85 המשנה מפרשת את סדר דישון מזבח הפנימי וסדר דישון המנורה:
86 מי שזכה בדישון מזבח הפנימי, נכנס להיכל, ונטל את הפני
87 שהוזכר לעיל, שהוא כלי העשוי כסל, והניחו לפניו על רצפת
88 ההיכל, והיה חופן בידיו את כל האפר והפחם שעל גבי המזבח,
89 ונותן לתוכו של הטני. ובארוונה - ולבסוף, שנשאר רק מעט אפר
90 ואי אפשר לאוספו בידיו, כיבד - אסף את השאר - האפר שנשאר
91 לתוכו של הטני, והניחו לטני שם בהיכל, ויצא מן ההיכל.
92 המשנה מפרשת את סדר דישון חמש נרות המנורה: מי שזכה
93 בדישון המנורה, היה נכנס להיכל, ומצא שני נרות (מזרחית)
94 [מערבית] - המערביות ביותר דולקין. היה מרשן את השאר -
95 מסיר את האפר והפתילות הישנות והשמן שנשאר בחמש הנרות
96 שכלפי צד מזרח. ומניח את הדשן בתוך הכוז, ונותן בנרות שמן
97 ופתילה חדשים, ומניח את אלו - שני הנרות המערביות, דולקין
98 במקומן. ואם כשבו מצאן לשני נרות המערביות שכן, תחילה היה
99 מרשן דישון שאינו גמור, שהיה מסיר מזה את האפר שבראש
100 הפתילה ומתקנה, וחוזר ומרשן מן אחת הנרות הנרות הדולקין,
101 ואחר כך היה מרשן את השאר - חמש הנרות המזרחיים.
102 מוסיפה המשנה: ואין היתה מונחת על הארץ לפני המנורה, ובה
103 שלש מעלות, שעליה הבהן עומד, ומטיב את הנרות. ומניח את
104 הפנו על גבי המעלה השנייה, ויצא מן ההיכל.
105

הדרן עלך אמר להם הממונה

פרק רביעי - לא היו כופתין

106 התנא ממשיך לפרט את סדר מעשי הבוקר במקדש. בפרק זה יבואר
107 סדר שחיטת התמיד, וזיקת דמו, הפשטו, ניתוחו, והולכת האברים
108 לכבש.
109 המשך בעמוד קנה

של והב.

2 מוסיפה המשנה: אף על פי שהוא -כבש זה] כבר מוכר -[בדוקן
3 ממום מפערב של היום הקודם, מכל מקום היו הכהנים חוזרים
4 ומבקרין אותו אם אין בו מום, לאור האבוקות.

משנה

6 המשנה מפרשת את סדר הכנתם של הזוכים בעבודת דישון מזבח
7 הפנימי והמנורה: מי שזכה - אותם הכהנים שזכו בגורל בדישון
8 מזבח הפנימי ובדישון המנורה, היו מקדימין לבוא ליד שער ההיכל
9 קודם שחיטת התמיד, וארבעה בליים החזיקו בידם, והם, הפני - סל,
10 שפיו רחב, ובו היו מניחים את דשן המזבח. והפנו - כלי קטן יותר,
11 שבו הניחו את מה שנשאר בנרות המנורה. ושני מפתחות כדי
12 לפתוח שני מנעולים בכניסתם להיכל, המבואר במשנה להלן.
13 מפרשת המשנה את צורתם וגודלם של הכלים הללו: הפני דומה
14 בגודלו לתרקב - לכלי שמחזיק שלושה קבים, והטני היה של והב,
15 אבל לא היה ממש כמו תרקב, אלא הוא מחזיק קבין וחצי. והפנו,
16 דומה לקיתון גדול, והוא כמין כד שפיו צר ורחב מלמטה, והכוח היה
17 של והב.
18 מפרשת המשנה למה היו משמשים שני המפתחות: ושתי המפתחות
19 שהחזיקו בידיהם, היו כדי לפתוח את הפשפש הצפוני בשער ההיכל,
20 והוצרכו לשתי מפתחות, לפי שהיו בו שני מנעולים, אחד שהוא יורד
21 באמת השחי - מפתח אחד, היה הכהן צריך להושיט ידו למטה עד
22 בית שחיו כדי לפתוח את המנעול שלו, שמנעול זה היה למטה
23 בתחתית השער, ומפתח אחד שהוא פותח בו ביון - במהרה, בלא
24 טורח, שהמנעול שלו היה באמצע השער כנגד גובה יד האדם וראה
25 איור א.

משנה

27 הכהנים שזכו בדישון המזבח הפנימי והמנורה היו נכנסים להיכל
28 לשם כך. המשנה מפרשת את סדר פתיחת שער ההיכל: כא לו הכהן
29 שהחזיק את המפתחות לפשפש הצפוני שבשער ההיכל. מבאר
30 המשנה: שני פשפשין - פתחים קטנים היו לו לשער הגדול, הוא
31 השער שבפתח ההיכל, אחת בצפון של השער, ואחת בדרום של
32 השער. ואת הפשפש הצפוני היו פותחים. אבל הפשפש שבדרום, לא
33 נכנס בו אדם מעולם. לפי שעליו הוא מפורש - על שער זה נצטוו
34 בפירוש על ידי יחזקאל, שנאמר (יחזקאל מד א) ויאמר אלי ה, השער
35 הנה סגור והיה לא יפתח ואיש אל יבא בו, כי ה' אלהי ישראל
36 כא בו והיה סגור.
37 שבה המשנה לפרש את סדר פתיחת השער: נטל הכהן את המפתח,
38 ופתח את הפשפש הצפוני, ונכנס להתא, היא לשכה שהיתה בין
39 כותלי ההיכל. והיה מהלך בתוך התא, עד שהוא מגיע לפתח שהיה
40 שם, ומתא הוא נכנס להיכל, והיה מהלך בתוך ההיכל עד שהוא
41 מגיע לשער הגדול מצידו הפנימי הפונה להיכל, וכשהגיע לשער
42 הגדול, העביר - הסיר את הנגר - הבריח, וכמו כן הסיר את
43 הפתחות - המנעולים האחרים שהיו שם, ופתחו וראה אור ד.
44 מוסיפה המשנה: לא היה שוחט השוחט את התמיד, עד שהוא
45 שומע את קול השער הגדול שנפתח.

משנה

47 אחר שהזכירה המשנה את קול שער ההיכל שנפתח, מוסיפה
48 המשנה שהיו שומעים קול זה עד יריחו, ואגב זה מונה עוד דברים
49 שהיו עושים במקדש בכל יום והיו נשמעים עד יריחו. אומרת
50 המשנה: מיריחו, שהיא רחוקה מירושלים עשרה פרסאות, היו
51 שומעין את קול השער הגדול של ההיכל בשעה שהוא נפתח.
52 מונה המשנה דברים נוספים שהיו שומעים עד יריחו: מיריחו היו
53 שומעין את קול המגריפה - מין כלי ניגון שהיה במקדש. (מיריחו
54 היו שומעין קול השיר). מיריחו היו שומעין את הקול של בן ארה
55 כשהוא מקיש בצלצל - מצלתיים. מיריחו היו שומעין את קול
56 החליל. מיריחו היו שומעין את הקול של גביני פרוז - גביני

משנה

1 המשנה מפרשת את סדר שחיטת התמיד וזריקת דמו: לא היו
 2 בּוֹפְתִין – קושרים ביחד אֶת ארבעת רגלי הַטֵּלָה של קרבן התמיד
 3 בעת השחיטה, אֵלָא היו מַעְקִידִין אותו – קושרים רק את ידו של
 4 הכבש לרגלו. מוסיפה המשנה: מִי מהכהנים שָׁזָכוּ בְּהוֹלַכְת
 5 הַאֲבָרִים, היו אוֹחֲזִין בּוֹ בכבש בשעת שחיטה.
 6 לעיל נאמר שמקום השחיטה היה בצד צפון של המזבח. המשנה
 7 מפרשת כיצד היו מניחים שם את התמיד בשעת השחיטה: וְכֵן הָיָה
 8 עֹקֵדָתוֹ – כך היו מניחים את הטלה בשעה שהיה עקוד ומוכן
 9 לשחיטה. רֹאשׁוֹ לְצַד דְּרוֹם של העזרה, קרוב למזבח, ורגליו לצד
 10 צפון. ומעקמים את פְּנֵיו של הטלה שיהיו לְצַד מַעְרָב, וְהַשׁוֹחֵט
 11 עוֹמֵד בְּצַד מְזֻרָה של הקרבן ופְּנֵיו של השוחט לְצַד מַעְרָב.
 12 במרחק שמונה אמות מצד צפון המזבח, היו קבועים בארץ עשרים
 13 וארבע טבעות, שבהם היו מכניסים את ראש הקרבן בשעת שחיטתו.
 14 טבעות אלו היו מסודרות בשש שורות, שבכל שורה ארבע טבעות.
 15

16 המשנה מפרשת באיזו טבעת היו מכניסים את קרבן התמיד: תמיד
 17 שֶׁל שַׁחַר, הָיָה נִשְׁחָט עַל קֶרֶן צְפוֹנִית מַעְרְבִית של המזבח, עַל
 18 הַטֵּבַעַת הַשְּׂנִיָּה שֶׁמִּצַּד המזבח, ואילו התמיד שֶׁל בֵּין הָעַרְפִּיּוֹם, הָיָה
 19 נִשְׁחָט עַל קֶרֶן מְזֻרָחִית צְפוֹנִית של המזבח, עַל טֵבַעַת שְׂנִיָּיה.
 20 המשנה מפרשת את סדר השחיטה וזריקת הדם: שָׁחַט הַשׁוֹחֵט את
 21 התמיד, וְקָבַל את דמו הכהן הַמְּקַבֵּל, וּבָא לוֹ הכהן המקבל עם הדם
 22 לְקֶרֶן (לזווית) מְזֻרָחִית צְפוֹנִית של המזבח, ועומד שם על רצפת
 23 העזרה, וְנוֹתֵן מִן הדם בזריקה על מְזֻרָחָה צְפוֹנָה של המזבח. כלומר,
 24 מכוון שקילוח הזריקה יבוא על זווית מזרחית צפונית, ובכך יגיע הדם
 25 לצד מזרח ולצד צפון של המזבח, והרי זו זריקה אחת הנראית
 26 כשתים. ומקיף את המזבח לצד ימין והולך עד שהוא מגיע לקרן
 27 מַעְרְבִית דְּרוֹמִית של המזבח, וְנוֹתֵן בזריקה על הזווית של מַעְרְבָה
 28 דְּרוֹמָה של המזבח. ועושה כן, לפי שמתן דמים של התמיד דינו כמתן
 29 דמים של עולה, שיש לזרוק בה שתי מתנות שהם ארבע. את שְׁיָרֵי
 30 הָדָם שנשארו בכלי, הָיָה שׁוֹפֵךְ אֵל יָסוּד דְּרוֹמִית של המזבח.